

Not diktatörlüğüne hınzır bir çelme

Pelin ÖZER

Andrew Clements, okul ve öğrencilik hayatına eleştirel yaklaşımıyla tanıdığımız bir yazar. Karne Oyunu adlı kitabında, çok zeki bir çocuğun kendini sıradanlaştırma, zekâsını görünmez kılma çabalarını anlatan yazar, okulda başarı kavramına farklı bir bakış açısı getiriyor.

Olumlu ve olumsuz, doğru ve yanlış, düzgün ve yamuk, akıllı ve deli, faydalı ve zararlı, uslu ve yaramaz... Liste böyle uzar gider de, biz burada bir nefes alıp aslında bize dümdüz öğretilen böylesi kavramların, üzerinde pek de etraflıca düşünülmeden kabullenildiğinde, bazı açılardan nasıl da yanıltıcı ve yanlış, dahası tehlikeli olabileceği üzerinde duralım.

Hemen karşı çıkmayın lütfen, burada kırmızı ışıktaki geçmekten ya da motosiklete ters oturmaktan söz etmiyoruz; ilk bakışta anlaşılmasa da hayati şeyler söz konusu bu iddianın arkasında. Yaklaşmakta olan bir itirazı daha duyar gibiyim: “*Makbul sayılanı kabul edip ona boyun eğmek hayatı çok daha kolay yaşanılır hâle getirecektir. Şu ölümlü dünyada, bize bahşedilmiş kısacık zamanda neden zorluk yaşayalım ki?*” Buna verilecek en etkili yanıt, bol bol biyografi okuma önerisi olurdu herhalde. Einstein’ı örnek verir, dünyayı değiştirip dönüştüren bu dâhinin okuldaki başarısızlığı yüzünden öğretmenleri tarafından nasıl hor görüldüğünü anlatırdık kestirmeden. Ve asıl başarıya, makbul olana, zorlukları göze alarak ulaşılacağından dem vurur, farklılıklarımıza sahip çıkarak fark yaratabileceğimizi vurgular dık.

Özellikle katı eğitim sisteminin öğrenciler ve veliler üzerinde tektipleştirici, baskıcı bir düzen kurduğu göz önüne alındığında, farklılıklarıyla öne çıkan herkes –düz mantıkla

bakıldığında bu farklılıklar olumlu bile olsa– büyük zarar görüyor. Ama biz nedense bunun üzerine pek düşünmemeye meyilliyiz. Nedense, hep kestirmeden mükemmeli övmenin erdmine şartlanmışız. Oysa her birimizin zihninde olguları, kavramları bir prizmanın ardından, olanca zenginliği ve çeşitliliğiyle görebilecek kudret mevcut.

BOL SIFIRLI PROTESTO

Yazdığı her kitapla çocukların ve anne babaların baş tacı ettiği Andrew Clements’in *Karne Oyunu*, okulda başarı kavramına tam da böylesine farklı bir açıdan, prizmanın ardından bakıp, bu zorlu meseleyi çok yönlü bir yaklaşımla eleştirdiği için gönlümüzde taht kurdu. Makbul kabul edilene kafa tutan, yerleşik değerleri sorgulamaya yönelten hınzır bir çelme. *Karne Oyunu*’nun başarısının altında, ters kutupta akıl yürüterek, empati kurarak okurlarının zihninde bambaşka kapılar açması, bir bakıma herkesi kendi zenginleştirici prizmasının ardından bakmaya sevk etmesi yatıyor. Empati sınırlarımızı genişletmek için böylesi bakışlara ne çok ihtiyacımız var! Bir bakıma bu açıdan da antrenman yapmalı, anlayış esnekliğimizi her zaman geliştirmeye çabalamalıyız. Aksi takdirde, dünya yaşadığımızdan da dar hâle gelir. Sonsuzluk başucumuzdayken, neden hücrelere hapsedelim kendimizi?

Bugüne dek pek çok ödüle değer görülmüş, çocukların kalbini fethetmiş Andrew Clements’in bu kitaptaki başarısının sırrı, “çok çok zeki” Nora’nın henüz bebekliğinde bunu idrak edip gardını alışını ve

gördüğü ilgiden kaçarak kendini sıradanlaştırma, zekâsını görünmez kılma çabalarını hem sorgulayıcı ve eleştirel hem de macera dolu bir anlatımla aktarabilmesi. Üstelik Nora, bütün bu zahmete sadece kendini rahat hissetmek için değil, koskoca sistemin açmazlarını görünür kılmak, zekânın ezici gücüne başkaldırmak için giriyor. Kötü notlardan sadece öğrencinin değil, öğretmenlerin de, hatta veli-müdür-okul-kasaba-kent ve dahası topyekûn tüm sistemin sorumlu olduğunu iddia ediyor. Zekâsı üstün olduğu için büyüklerin elinde yarış atı olmaya karşı azimle direnen Nora, bütün öğrencileri korkunç not diktatörlüğünden ve karne azabından korumak adına, notun her şey demek olmadığını kanıtlamak için bol bol sıfır almaya karar veriyor ve bu tavrı giderek, türlü macerayla bütün okula yayılan bir direnişe dönüşüyor.

Bu kitabı sadece çocukların değil, herkesin okuması gerekir. Veli-öğretmen-müdür-okul-kasaba-kent, herkes... Böylece, ileride Noraların direnişe gerek duymayacağı, zekânın bile bir ceza, lanet hâlini almayacağı bir düzen yaratılmış olur belki, kim bilir.

Karne Oyunu
Andrew Clements
Çeviren: Mine Kazmaoğlu
Güneşli Kitaplığı, 180 sayfa

